

FUNDAȘI CENTRALI AVEM NEVOIE?

PE JOCUL OFENSIV

Neînțelegînd jocul modern, vechiul half-centru, „politistul”, văzut pentru prima dată la Arsenalul lui Chapman, cel care mai bine de 25 de ani domnise peste defensivă, s-a găsit după 1950 într-o dilemă ce parea de nerezonat.

Halful centru fusese un sumum al vechiului sistem de apărare, pînă cînd practicienii jocului modern, analizîndu-l, au descoperit că de fapt el fusese o slăbiciune a WM-ului. Nu toți și-au dat seama de aceasta nici cînd echipa Ungariei a „asasinat” centrul half al echipei engleze pe Wembley, în 1953 și stabilind cîteva luni mai tîrziu supremația fotbalului lor, la Budapesta, în urma noii victorii cu 7-1 asupra aceluiași adversar. Anii de mai tîrziu au arătat cu claritate că centrul half devenise principala slăbiciune în sistemul defensiv al WM-ului pentru că în realitate stoperul avea de îndeplinit două mari sarcini. El le putea îndeplini eficient dacă era un jucător inteligent și cu o tehnică bună, depinzînd însă de mișcarea în teren a centrului înaintaș. Dacă acesta din urmă se mișca în adîncimea cîmpului de joc ori se deplasa pe extremă, stoperul era forțat imediat să se întrebe: „Să-mi marchez omul ori să-l las pentru a acoperi în continuarea spațiului din fața porții?”

Azi putem vedea că fundașii laterali li se pune aceeași dilemă în fața extenelor care manevrează înapoi sau se mișcă spre interiorul terenului. Dacă fundașii avansează după extrema adversă, atunci ei imediat își invită adversarii să plaseze un jucător în spatele lui, în spațiul pe care fundașii trebuie să-l acopere.

Acesta este principul pe care se bazează actuala mișcare eficientă în teren, fundașii laterali urmînd ca propriile extreme să poată primi o pasă decisivă în spatele fundașului advers.

Unele echipe au ajuns la concluzia că apărătorii nu trebuie să plece pentru marcaj după adversari. Spațiul, se spune în acest caz, este mai important decît omul.

Acest adevăr a fost ignorat înainte de 1953, cu excepția ungarilor care au pus în practică „uciderea” halfului centru al echipei engleze Harry Johnston. Întotdeauna l-am admirat pe acest jucător care adusesse cu el din vechiul său post de half de margine, finețea și inteligența, calitățile nu prea răspîndite printre stoperi. Dar nici el n-a putut răspunde problemelor puse de Kocsis, Hidegkuti și Puskas. Hidegkuti l-a „pisat” și l-a turmentat pe Johnston, atrăgîndu-l constant în afara zonei centrale. Pe cînd Hidegkuti și Johnston ieșeau din acest spațiu, înăuntrul lui pătrundeau ori Kocsis ori Puskas (uneori și halful dreapta Bozsik) urmînd o pasă sau chiar mingile venite de la jucătorii englezi, nervoși. Reducînd mișca-

rea ungarilor la termeni elementari, se poate aprecia acum că trio-ul de la mijlocul terenului nu făcea nimic mai deosebit decît „rătăcitorul” centru atacant.

Pe lîngă această manevră, extremele ungarilor aveau o mare rază de acțiune, obligînd fundașii englezi să-i urmeze mai mult decît se obișnuise pînă atunci. Și rezultatul a fost simplu: spațiul lăsat liber de fundași a fost la discreția adversarilor iar centrul half pur și simplu înlăturat din cale.

Astăzi, cu schema de 4-2-4 larg răspîndită, se vede clar că majoritatea echipelor folosesc două virfuri de atac. În funcție de aceasta, fiecare din fundașii centrali marchează unul din virfuri și totodată caută să acopere spațiul destinat. Ei sînt totuși împovărați de acest dublu rol și de aceea mai pot fi încă „scoși din joc” de o poziție avansată, inteligent folosită.

Jocul defensiv modern încearcă să țină cont de această slăbiciune, cerînd celor doi fundași centrali să se acopere reciproc. Dacă unul iese la interceptare, celălalt se va plasa negreșit înapoi pentru acoperire, și invers. În general această sarcină de dublare reușește bine cînd cei doi jucători au experiență și inteligență tactică, dar ea constituie, totuși, în mod aparent paradoxal, principala slăbiciune a acestui sistem. Dînd peste doi atacanți centrali cu un bun demarcaj și control al balonului, ca de exemplu Geoff Hurst și Johnny Byrne, care pînă nu de mult alcătuiau un tandem la West Ham, haosul domnea printre apărăriile adverse. Doi fundași centrali nu erau suficienți pentru a-i marca și totodată a acoperi zona centrală în care, indeobște, rămîneau liberi Peters și Boyce. Se impunea în acest caz trei fundași: cite unul pentru Byrne și Hurst iar al treilea pentru acoperirea zonei centrale.

Acesta ar fi însemnat un caz tipic de *catenaccio* — patru fundași de linie, fiecare marcînd sever adversarul direct iar *libero* manevrînd în spatele acestei linii, pentru acoperire. Aceasta ar fi ultima expresie a apărării betonate.

Din punct de vedere al atacului, tacticile moderne defensive fac necesară o proaspătă gîndire și noi modalități de abordare a ofensivei. Atacanții, sever marcați, și-au dat seama că în primul rînd trebuie să scape de sub supravegherea adversarului ca apoi să-l depășească pe „măturător”. S-a trecut astfel la dezvoltarea unei noi tactici care poate fi pe scurt denumită „arta de a trece un om venit din urmă în spatele ultimului apărător”.

Manevra poate fi făcută pe aripi sau pe centru, jucătorii schimbîndu-și pur și simplu locurile. În timp ce fundașul dreapta ia locul extremei sale de pe aceeași

parte pentru a se intercala într-o acțiune de atac, schimbarea locului și atacul supranumeric constituie un răspuns la apărarea modernă.

Dar pentru apărători se mai pun și alte probleme care necesită un răspuns. În primul rînd trebuie spus că fiecare dintre jucătorii adversi aflați în ofensivă trebuie marcat de un apărător. În al doilea rînd, trebuie înțeles că acoperirea spațiului este mult mai importantă decît marcajul, în afara cazului cînd se folosește jucătorul *libero* al cărui rol este în exclusivitate acoperirea. Astfel este clar că în orice moment fiecare apărător trebuie să decidă singur dacă iese la interceptarea balonului, dacă își urmează îndeaproape adversarul direct sau dacă păstrîndu-și zona — lăsîndu-și deci liber omul —

Fotbalul, care a evoluat enorm în timpul ultimilor 5 sau 6 ani, a schimbat în așa fel jocul încît în 1967 fotbalul nostru pare o rudă foarte îndepărtată a celui practicat pe vremea WM-ului în anii '30. Acum jocul trebuie să se bazeze pe rapide contraatacuri, cu preponderența jocului pe aripi, accentul fiind pus pe viteză.

Toate acestea trebuie să fie clare pentru oricine urmărește evoluția jocului, dar, din păcate, multe cluburi sînt încă dominate de o mentalitate defetistă. Am spus că Spartak Trnava își bazează jocul pe contraatacuri, dar aceasta nu înseamnă că noi jucăm defensiv. Ofensiva relevă o parte din secretul jocului în 1967: noi trebuie să atacăm și continuăm SĂ ATACĂM TOT TIMPUL CIT SÎNTEM ÎN POSESIA BALONULUI. La Trnava, 9 din cei 11 jucători sînt liberi să atace. Desigur, eu sînt fericit să antrenez o echipă într-un oraș mic, pentru că în marile cluburi din metropolele Europei, frica de înfrîngere îl forțează pe antrenor să organizeze jocul pe stricte principii defensive. În Trnava, conducătorii și suporterii nu s-au așteptat niciodată SĂ ÎNVINGEM ORICUM și n-a fost o surpriză pentru nimenea cînd am pierdut. Ei au făcut cu-

ori în fiecare zi. Prima tranșă începea la ora 7 (înaintea micului dejun), a doua etapă la ora 15 și a treia la 18.30, aceasta din urmă desăvîrșindu-se într-un bazin de înot acoperit. În tot ce făceam, urmărea obținerea unei bune condiții fizice și a vitezei.

Ne-am deplasat apoi pentru pregătirile finale la Bratislava, într-o frumoasă și modernă sală de gimnastică. Dimineața lucram pentru tehnica individuală, variînd exercițiile de baschetbal și handbal (în vederea îmbunătățirii reflexelor), iar după-amiezile le petreceam la un patinoar acoperit. În această perioadă, scopul nostru era viteza și pentru ca jucătorii s-o dobîndească îi solicitam în sprinturi de cîte 25 de m, pînă în mîini o minge medicinală. După fiecare sprint, balonul era aruncat și jucătorul mergea 40 de metri pentru a-și recupera suflul în vederea sprintului următor. Cu fiecare ciclu terminat, jucătorii deveneau mai obosiți și în consecință spațiul de recuperare se lungea pînă la 80 și chiar 120 de m. Cele 20 de asemenea curse efectuate cu mingea medicinală în fiecare ciclu, ne asigură că fiecare jucător va fi capabil să dea maximum de efort în regim de viteză.

Antrenamentul pentru desăvîrșirea calităților fizice constituie doar armătura procesului nostru de antrenament. Pentru a obține jucătorii să joace într-o concepție modernă, noi am stabilit un ciclu întreg de exerciții pentru dribling. Doi jucători contra unul; trei contra doi; trei contra unul și patru contra doi — fiecare exercițiu terminîndu-se cu șut la poartă.

În timpul sezonului competițional, ne antrenăm în mod obișnuit de patru ori pe săptămînă cu un total de nouă sau zece ore, fiecare sesiune avînd aproximativ 40 de minute dedicate acestor exerciții. Prin intermediul lor, jucătorii învață „cum să joace”. Apărătorii învață să anticipeze și să oprească atacul advers iar atacanții cum să atace.

Multe din exercițiile noastre se bazează pe ideea de a-l pune pe jucătorii noștri din apărare, ca și pe mijlocul, în postura de atacanți. În exemplul A (vezi schemele de mai jos), un exercițiu de patru jucători contra doi, noi avem doi mijlocași (6 și 9) și cei doi înaintași centrali (8 și 10) care sînt strîns marcați de apărători. 6 aruncă balonul spre nr 10 venit înapoi și în timp ce numărul 6 se cșteaptă să reprimească pasa, 9 avansează ca să ia locul lui 10. În același timp, 8 se deplasează înainte pe extrema stînga pentru a crea spațiu liber și cînd 6 reprimește pasa de la 10 el o aruncă înainte înspre 9, acesta din urmă trebuînd să șuteze la poartă.

În exemplul B, noi folosim deopotrîva lansarea fundașilor laterali în atac. Fundașul stînga cîștigînd balonul într-un duel cu extrema adversă, pornește cu el înainte în timp ce aripa dreaptă (7) se deplasează spre interior. Sever marcați de 3, aripa noastră dreaptă va crea astfel spațiul în care fundașul nostru dreapta va avansa, 3 efectuează o pasă lungă în crucea către 2 și astfel fundașul dreapta va ajunge să șuteze la poartă.

Cît de important este un asemenea mod de abordare, poate fi judecat prin prisma jocului extremei noastre stînga, Josef Adamec. În timp ce la Dukla Praga și Slovan Bratislava Adamec nu reușea să marcheze mai mult de patru goluri într-un sezon, în echipa noastră a ajuns golgeterul campionatului cu 20 de goluri.

Mulți dintre tinerii noștri jucători au beneficiat, de asemenea, în urma unei astfel de concepții ofensive, în special fundașul dreapta Dobias și înaintașul central Kuna care, amîbi în vîrstă de 19 ani, au jucat deja de cîteva ori în echipa națională.

Inițial, un asemenea program de antrenament n-a fost apreciat de jucătorii, în primele luni eu fiind acuzat de dictatură. Chiar și în zilele de meci, la ora 10, noi avem un antrenament sumar, fîră balon, o ușoară mișcare, apoi masa se servește la teren.

Acum discuțiile despre „dictatură” sînt de mult uitate. Jucătorii și-au dat seama că fiecare lucru este făcut în folosul lor, în folosul echipei.

SPECIALISTII AU CUVÎNTUL

rămîne să controleze apropierea de buturi.

În funcție de măiestria individuală a apărătorilor de a se orienta în orice moment, vom decide deci dacă folosim sau nu apărarea cu *libero*.

Astăzi sînt practicate patru forme de bază ale apărării:

1) vechiul sistem cu trei fundași, bazat pe WM;

2) sistemul — relativ vechi — cu 4-2-4, bazat pe patru fundași;

3) *catenaccio* — cu patru fundași din care unul joacă în spatele celorlalți trei;

4) sistemul beton ultradefensiv cu cinci fundași, din care unul manevrează în urma celorlalți.

Vreau să spun că, în general vorbind, folosirea unui jucător *libero* limitează capacitatea contraatacurilor. Dar, pledînd sau nu pentru folosirea unui asemenea jucător, totul depinde în ultimă instanță de măiestria apărătorilor (în special a fundașilor centrali) în comparație cu virfurile de atac. Dacă cei doi apărători pot conlucra bine, sistemul cu patru fundași se dovedește suficient. Dacă, în schimb, ei sînt depășiți, trebuie apelat la „măturător”.

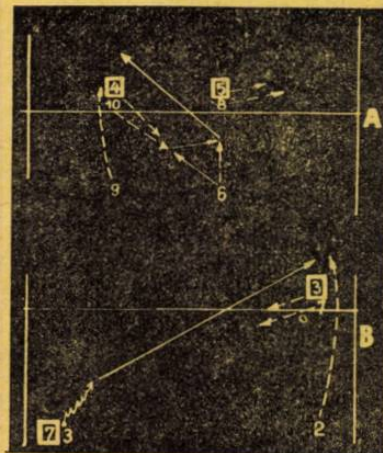
Deci, de cîți fundași centrali avem nevoie?

De unul (dacă e un jucător excepțional), de doi (care trebuie să fie foarte buni, într-adevăr) sau de trei. Înainte de a decide însă, trebuie să studiem propriul sistem defensiv în acțiune și să vedem de ce primim goluri!

(După revista engleză „WORLD SOCCER”)

„Virfurile de atac” ale echipei West Ham: Geoff Hurst (dreapta) și Johnny Byrne (nr. 9)

CARNET BIBLIOGRAFIC

AU APĂRUT:

Tudor Vasile: „Fotbalul de-a lungul unui secol”
V. Stănculescu: „Pregătirea fizică a fotbalistilor”

VA APĂREA:

C. Teacă: „Din nou pe meridianele fotbalului”